

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 23.10.2006
KOM(2006)614 lopullinen

KOMISSION TIEDONANTO

Aikuiskoulutus: Oppia ikä kaikki

KOMISSIION TIEDONANTO

Aikuiskoulutus: Oppia ikä kaikki

1. Johdanto

Komission vuonna 2001 antamassa tiedonannossa ”Eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen toteuttaminen” ja neuvoston vuonna 2002 antamassa elinikäistä oppimista käsittelevässä päätöslauselmassa painotettiin elinikäisen oppimisen merkitystä kilpailukyvyyn ja työllistettävyyden mutta myös yhteiskuntaan integroitumisen, aktiivisen kansalaisuuden ja henkilökohtaisen kehityksen kannalta. Aikuiskoulutus on keskeinen osa elinikäistä oppimista.

Aikuiskoulutuksesta on esitetty erilaisia määritelmiä, mutta tässä tiedonannossa se määritellään *aikuisten kaikenlaisiksi peruskoulutuksen jälkeiseksi opiskeluksi* henkilön peruskoulutustasosta riippumatta (esim. korkea-asteen koulutus kuuluu mukaan).

Koulutus on keskeisessä asemassa pyrittäessä saavuttamaan Lissabonin strategian tavoitteet eli talouskasvun, kilpailukyvyyn ja sosiaalisen osallisuuden edistäminen. Jäsenvaltioiden kansallisissa uudistusohjelmissa on yhä lisääntyvässä määrin tunnustettu aikuiskoulutuksen merkitys tässä yhteydessä samoin kuin sen merkitys henkilökohtaisen kehityksen ja itsensä toteuttamisen kannalta. Käytännön toteutus on joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta kuitenkin edelleen heikkoa.¹ Useimmissa koulutusjärjestelmissä keskitytään edelleen lähinnä nuorten kouluttamiseen, ja järjestelmien muuttamisessa vastaamaan paremmin elinikäisen koulutuksen tarpeita on edistytty vain vähän. Vielä neljän miljoonan aikuisen olisi osallistuttava elinikäiseen oppimiseen, jotta saavutettaisiin jäsenvaltioiden Koulutus 2010 -työohjelman puitteissa tavoitteeksi asettama osallistumisaste.² Tuore tutkimus³ vahvistaa, että aikuiskoulutukseen investoiminen on tärkeää. Yhteiskunnalle ja yksilölle itselleen koitaviin hyötyihin kuuluvat työllistettävyyden helpottuminen, tuottavuuden lisäys ja mahdollisuudet saada parempi työpaikka sekä esimerkiksi työttömyyskorvauksiin, toimeentulotukiin ja varhaiseläkkeisiin liittyvien kustannusten väheneminen samoin kuin yhteiskunnalliset edut, kuten kansalaisosallistumisen lisääntyminen, terveyden kohentuminen ja rikollisuuden vähentyminen, ja lisäksi yksilön hyvinvoinnin lisääntyminen ja suuremmat mahdollisuudet toteuttaa itseään. Vanhemmilla aikuisilla tehdystä tutkimuksesta käy ilmi, että ne, jotka opiskelevat ovat muita terveempiä, mistä on seurauksena terveydenhoitokustannusten pieneminen.⁴

---

¹ ”Koulutusta nykyaikaistamalla edistetään merkittävästi vaurautta ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta Euroopassa – Koulutus 2010 -työohjelman täytäntöönpanon edistymistä koskeva neuvoston ja komission yhteinen väliraportti 2006” osoitteessa http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/fi/oj/2006/c_079/c_07920060401fi00010019.pdf.

² http://ec.europa.eu/education/policies/2010/objectives_en.html#measuring

³ *Promoting Adult Learning*, OECD (2005).

⁴ Tom Schuller, John Preston, Cathie Hammond, Angela Brassett-Grundy and John Bynner, *The Benefits of Learning*, University of London, 2004.

Tässä tiedonannossa tuodaan esiin se, miten suuressa määrin aikuiskoulutuksella voidaan – sen ansiosta, että kaikki voivat sen avulla hankkia keskeiset taidot – edistää työllistymistä ja liikkuvuutta nykyaikaisilla työmarkkinoilla ja yhteiskuntaan integroitumista. Tiedonannossa hyödynnetään jäsenvaltioiden kanssa Koulutus 2010 -työohjelman puitteissa käydyistä vuoropuhelusta opittua ja nykyisistä EU:n koulutusalan ohjelmista ja erityisesti Sokrates-toimintaohjelman Grundtvig-ohjelmasta saatuja kokemuksia.⁵ Tiedonannossa näkyy myös koulutusjärjestelmien tehokkuutta ja tasapuolisuutta käsitelleessä tiedonannossa⁶ hahmoteltu toimintamalli, jonka mukaan koulutusjärjestelmistä voidaan tiettyjen uudistusten avulla tehdä sekä tehokkaampia että tasapuolisempia. Siinä muistutetaan, että rakennerahastoista ja erityisesti Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) voidaan tukea infrastruktuurien ja strategioiden kehittämistä. Siinä tuodaan esiin tiettyjen näkökohtien merkityksellisyys: sukupuolinäkökohdat erityisesti tiedonkeruun osalta sekä erot aikuiskoulutuksen saatavuudessa ja eri oppimismuotojen asettamisessa etusijalle.

Tiedonanto tarjoaa tarvittavat strategiset puitteet tulevan Grundtvig-ohjelman toteuttamiselle; ohjelma on osa laajempaa elinikäisen oppimisen ohjelmaa vuosiksi 2007–2013. Lisäksi siinä pohditaan aikuiskoulutusta jäsenvaltioiden ja asiaan liittyvien sidosryhmien kannalta, minkä tuloksena on vuonna 2007 tarkoitus laatia toimintasuunnitelma.

2. Tulevat haasteet

Aikuiskoulutus ei ole aina näkyvyyden, poliittisen priorisoinnin ja resurssien kannalta saanut ansaitsemaansa tunnustusta huolimatta siitä, että elinikäinen oppiminen on viime vuosina saanut poliittista painoarvoa. Poliittisten puheiden ja todellisuuden välinen kuilu tulee vieläkin selvemmin esille, kun sitä tarkastellaan unioniin kohdistuvien keskeisten haasteiden taustaa vasten.

Kilpailukyky

Euroopan keskeisenä haasteena talouspolitiikan kannalta on Lissabonin strategian mukaisesti lisätä kasvuaan ja parantaa työllisyyskehitystään siten, että samalla pidetään yllä sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Nopea kehitys maailman muilla alueilla osoittaa innovatiivisen, kehittyneen ja laadukkaan koulutuksen merkityksen taloudellisen kilpailukykyyn kannalta keskeisenä tekijänä. Yleisen osaamistason on noustava, jotta voitaisiin vastata työmarkkinoiden tarpeisiin ja auttaa kansalaisia selviytymään nykypäivän yhteiskunnassa. Euroopassa on kuitenkin noin 72 miljoonaa heikosti koulutettua työntekijää⁷ eli kolmannes työvoimasta; arvioiden mukaan vuoteen 2010 ulottuvalla tarkastelujaksolla vain 15 prosenttia luoduista uusista työpaikoista soveltuu heikosti koulutetulle työvoimalle, kun taas 50 prosenttia uusista työpaikoista edellyttää korkea-asteen koulutusta⁸. Huomattava osa Euroopan väestöstä ei lisäksi edelleenkään kykene ymmärtämään ja käyttämään painetussa muodossa olevaa tietoa päivittäisessä toiminnassaan. Sen varmistaminen, että kaikki kansalaiset saisivat hankittua keskeiset taidot, on edelleen merkittävä haaste kaikille

---

⁵ Komission kertomus – Välikertomus yhteisön koulutusalan ”Sokrates”-toimintaohjelman toisen vaiheen tuloksista sekä määrällinen ja laadullinen arviointi sen täytäntöönpanosta COM(2004) 153 lopullinen, 8.3.2004.

⁶ Komission tiedonanto ”Eurooppalaisten koulutusjärjestelmien tehokkuus ja tasapuolisuus”, KOM(2006) 481 lopullinen, 8.9.2006.

⁷ Yhteisön työvoimatutkimus 2004, Eurostat.

⁸ *Vocational education and training – key to the future*, Euroopan ammatillisen koulutuksen kehittämiskeskus tiivistelmä Maastrichtin tutkimuksesta, Luxemburg, 2004.

jäsenvaltioille.⁹ Tutkimus on osoittanut, että vaikutukset yleiseen talouden suorituskykyyn ovat voimakkaammat, jos osaaminen jakautuu tasapuolisesti väestön keskuudessa.¹⁰

Väestönmuutos

Euroopalla on edessään ennen näkemättömiä väestönmuutoksia, joilla tulee olemaan suuri vaikutus yhteiskuntaan ja talouteen – ja näin ollen myös koulutuksen tarjontaan ja koulutustarpeisiin. Euroopan väestö vanhenee: seuraavien 30 vuoden aikana nuorten eurooppalaisten (alle 24-vuotiaat) määrä laskee 15 prosentilla. Kolmasosa eurooppalaisista on tällöin yli 60-vuotiaita ja noin kymmenesosa yli 80-vuotiaita.¹¹ Tästä kehityksestä aiheutuu suuria haasteita Euroopan yhteiskuntamallille. Koska työmarkkinoille tulee vähemmän nuoria ja koska ainoastaan joka kolmas 55–64-vuotias on ansiotyössä, on välttämätöntä hyödyntää aikuiskoulutuksen koko potentiaalia, jotta lisättäisiin nuorten ja pidennettäisiin iäkkäämpien työntekijöiden osallistumista työvoimaan. On erityisen tärkeää puuttua koulunkäynnin keskeyttämiseen (keskeyttäjiä oli 6 miljoonaa vuonna 2005¹²) sekä pyrkiä samalla parantamaan yli 40-vuotiaiden heikon koulutuksen saaneiden taitoja ja sopeutumismahdollisuuksia kannustamalla heitä seuraavalle koulutustasolle.

Aikuiskoulutuksen avulla voidaan osaltaan varmistaa, että maahanmuutosta, jolla voidaan osittain tasapainottaa väestön ikääntymisen vaikutuksia ja vastata tietyillä aloilla ilmenevään ammattitaito- ja työvoimavajeeseen, on hyötyä sekä siirtolaisille että vastaanottavalle maalle. Useimmat uusista siirtolaisista – jopa korkeasti koulutetut – tarvitsevat runsaasti kielipetusta ja opastusta uuden kulttuurin ymmärtämisessä. Heidän ammattitaitoaan ei useinkaan arvosteta ja tunnusteta tarpeeksi, minkä vuoksi heidän osaamistaan ei välttämättä hyödynnetä työmarkkinoilla riittävästi. Maahanmuuttajien (korkeasti koulutetut mukaan luettuina) työmarkkina-asema on tavallisesti EU-maiden kansalaisia heikompi. Tämä pätee niin uusiin maahanmuuttajiin kuin toisen ja kolmannen sukupolven siirtolaisiin ja erityisesti siirtolaisnaisiin.

Sosiaalinen osallisuus

Tuoreet raportit vahvistavat, että köyhyys ja sosiaalinen syrjäytyminen ovat edelleen vakava haaste kaikille jäsenvaltioille.¹³ Erilaiset olosuhteet tai tekijät, kuten heikko peruskoulutus, työttömyys, asuminen syrjäisillä maaseutualueilla ja useista eri syistä heikentyneet elinmahdollisuudet, ovat johtaneet siihen, että suuri joukko ihmisiä on pudonnut yhteiskunnasta ja syrjäytynyt sen tarjoamista eduista eikä enää toimi aktiivisesti mukana yhteiskunnassa. Tätä syrjäytymistä pahentaa uudenlainen lukutaidottomuus, joka ilmenee siten, ettei henkilöllä ole mahdollisuutta käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa ammatissaan ja päivittäisessä elämässään: aikuiset, joilta puuttuu digitaalinen lukutaito, jäävät paitsi sellaisista olennaisista tiedoista ja palveluista, jotka ovat yhä suuremmissa määrin saatavilla

---

⁹ Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston suositukseksi elinikäisen oppimisen avaintaidoista, KOM(2005) 548 lopullinen, 10.11.2005.

¹⁰ Coulombe, S., J.F. Tremblay and S. Marchand, International Adult Literacy Survey, Literacy Scores, Human Capital and Growth across Fourteen OECD Countries, Statistics Canada, Ottawa, 2004.

¹¹ Nämä tiedot löytyvät seuraavista lähteistä: Eurostat Population Projections, 2004 based, Trend scenario, Baseline variant; Vihreä kirja ”Kohti väestörakenteen muutoksia – uusi solidaarisuus sukupolvien välillä”, komission tiedonanto, KOM(2005) 94 lopullinen, 16.3.2005.

¹² Komission valmisteluasiakirja ”Progress towards the Lisbon objectives in education and training – Report based on indicators and benchmarks – Report 2006”, SEC (2006) 639, 16.5.2006, s. 40.

¹³ ”Sosiaalista suojelua ja sosiaalista osallisuutta koskeva yhteinen raportti vuonna 2006”, http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/docs/2006/cs2006_7294_fi.pdf

ainoastaan digitaalisessa muodossa.¹⁴ Aikuiskoulutus on keskeisessä asemassa pyrittäessä reagoimaan sosiaaliseen syrjäytymiseen.

3. Aikuiskoulutuksen edistäminen

Edellä todetut haasteet huomioon ottaen aikuisväestön yleisen pätevyystason nostaminen tarjoamalla enemmän ja parempia oppimismahdollisuuksia koko aikuisiän ajan on tärkeää niin tasapuolisuuden kuin tehokkuuden kannalta.¹⁵ Aikuiskoulutus auttaa saamaan tehokkaampia työntekijöitä ja paremmin asioista perillä olevia ja aktiivisempia kansalaisia. Tämän lisäksi se edistää heidän henkilökohtaista hyvinvointiaan.

Yksi päättäjien suurimmista haasteista tällä alalla on käyttää optimaalisesti hyväksi kaikkia aikuiskoulutuksen alalla toimivia erilaisia koulutuksen tarjoajia ja oppimisympäristöjä. Poliittikan laadinnassa ja toteutuksessa on mukana useita tahoja, kuten ministeriöitä, työmarkkinaosapuolia, julkisia koulutuksen tarjoajia, kirkkoja, kansalaisjärjestöjä sekä alue- ja paikallisviranomaisia. Poliittiset päätökset tehdään keskus-, alue- tai paikallistasolla, ja toisinaan eri tasoilla samanaikaisesti; hajauttaminen on edennyt pitkälle useissa maissa.¹⁶ Koordinoinnin parantaminen ja yhteistyökumppanuuksien luominen ovat tässä yhteydessä olennaisen tärkeitä, jotta voidaan lisätä toimien johdonmukaisuutta, välttää päällekkäisyyksiä ja tehostaa niukkojen resurssien käyttöä. Koordinoinnin ansiosta on mahdollista asettaa painopisteet, kehittää lainsäädäntöuudistuksin tuettuja johdonmukaisia toimintalinjoja ja varmistaa täytäntöönpano. Sen ansiosta mahdollisille opiskelijoille voidaan lisäksi antaa selkeämpää tietoa ja opastusta.

Jäsenvaltiot ovat sisällyttäneet kansallisiin uudistusohjelmiinsa elinikäisen oppimisen lujittamiseen tähtääviä suunnitelmia ja toimintalinjoja. Nyt on aika siirtyä suunnitelmista tekoihin. Toteutusta voidaan tukea Euroopan rakennerahastojen ja erityisesti Euroopan sosiaalirahaston avulla sekä infrastruktuurin että aikuiskoulutuksen tarjonnan parantamiseksi. On lukuisia esimerkkejä jäsenvaltioissa EU:n tuella kehitetyistä hyvistä hankkeista, jotka muutkin voisivat ottaa käyttöön.¹⁷

Jäsenvaltioilla ei ole enää varaa olla ilman elinikäisen oppimisen strategiaansa yhdistettyä tehokasta aikuiskoulutusjärjestelmää, jolla parannettaisiin osallistujien pääsyä työmarkkinoille, edistettäisiin heidän integroitumistaan yhteiskuntaan ja valmisteltaisiin heitä aktiivisena ikääntymiseen tulevaisuudessa. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että niillä on käytössä järjestelmät, joiden ansiosta ne voivat määrittellä painopisteet ja seurata niiden toteutumista.

¹⁴ Vuonna 2005 Euroopassa 37 prosentilla 16–74-vuotiaista ei ollut tietokoneen käyttöön liittyviä perustaitoja, ja tämä prosenttiosuus kasvaa iän myötä (55–74-vuotiaista tämä koski 65:tä prosenttia). Lähde: Eurostat, Statistics in focus, nro 17/2006.

¹⁵ Komission tiedonanto ”Eurooppalaisten koulutusjärjestelmien tehokkuus ja tasapuolisuus”, kohta 25.

¹⁶ Hajautusta esiintyy useimmissa maissa eri muodoissa ja eriasteisena. Maista mainittakoon Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Espanja, Itävalta, Portugali, Puola, Romania, Ruotsi, Saksa, Suomi, Tanska ja Yhdistynyt kuningaskunta (Lähde: OECD 2005; Eurydice 2006).

¹⁷ ESF060603-ESF Support to Education and Training Background Document (tausta-asiakirja ESR:n tuesta koulutukselle).

Keskeiset viestit

Seuraavassa esitetään viisi keskeistä viestiä aikuiskoulutukseen liittyville sidosryhmille.

1. Osallistumisen esteiden poistaminen

Aikuisten osallistuminen koulutukseen on edelleen vähäistä (ks. liite). Tavoitteeksi on asetettu, että vuoteen 2010 mennessä aikuisista osallistuisi koulutukseen 12,5 prosenttia, mutta vuonna 2005 keskimääräinen osallistumisaste oli 10,8 prosenttia. Vaikka tämän keskiarvon ympärillä on suurta vaihtelua 1,1 prosentista 34,7 prosenttiin¹⁸, aikuiskoulutuksen *jakautumisessa* on jäsenvaltiosta toiseen huomattavaa vastaavuutta: aikuiskoulutukseen osallistuvat kaikissa maissa todennäköisesti vähiten ne, joilla on vähäisin peruskoulutus samoin kuin iäkkäät, maaseutualueilla asuvat ja vammaiset. Osallistumisen esteet voivat johtua politiikasta, tai ne voivat liittyä tiedon saantiin (se, missä määrin on järjestetty asianmukaista ja ajallaan toteutettua tiedotusta), koulutuksen tarjoajaan (pääsyvaatimukset, kustannukset, opiskelun tukipalvelujen taso, oppimistulosten luonne jne.), tilanteeseen (koulutukseen liitetty kulttuurinen arvo ja se, missä määrin aikuisopiskelijan elämäntilanne tai perhe ja sosiaalinen ympäristö tukevat osallistumista) ja henkilön luonteenlaatuun (aikuisen itseluottamus ja itsetunto opiskelijana, mikä usein liittyy aiempiin epäonnistumisiin opiskelussa). Kysyntäpuolen syyt ovat useimmiten esteistä vaikeimpia: työ- tai perhesyistä johtuva ajan puute, puutteellinen tietämys ja motivaation puuttuminen, sillä opiskelua ei usein arvosteta tai siitä ei palkita riittävästi, minkä vuoksi ihmiset eivät näe siitä koituvaa hyötyä, puutteelliset tiedot koulutustarjonnasta ja varojen puute.¹⁹

Jäsenvaltioilla on edessään kaksitahoinen haaste: niiden on nostettava aikuiskoulutuksen osallistujamääriä yleensä mutta pyrittävä samalla korjaamaan osallistumisessa ilmeneviä epätasapainotiloja tasapuolisuuden lisäämiseksi kannustamalla, rohkaisemalla ja tukemalla niitä aikuisia, jotka kaikista epätodennäköisimmin osallistuvat koulutukseen (olipa sitten kyse virallisesta oppimisesta, epävirallisesta oppimisesta tai arkioppimisesta), ja antamalla heille tähän valmiudet.²⁰ Tämä edellyttää julkisten investointien kohdistamista niihin, joiden tarpeet koulutusjärjestelmät ovat aiemmin heikoiten täyttäneet.

Samalla kun motivoidaan ihmisiä osallistumaan koulutukseen on parannettava tiedotuksen laatua ja hyödynnettävä muun muassa monitoimitalojen, urheiluseurojen, kulttuurilaitosten ja peruskoulutusta tarjoavien laitosten potentiaalia oppimisaikoina.

---

¹⁸ ”Progress towards the Lisbon objectives in education and training – Report based on indicators and benchmarks – Report 2006”, s. 35–40, sekä sen liite ”Detailed analysis of progress”, luku 6.2.

¹⁹ *Lifelong learning: citizens' views in close-up. citizens' views in close-up. Findings from a dedicated Eurobarometer survey*, Cedefop, Luxemburg, 2004. Raportista ilmenee lisäksi, että aikuisille on mieluisinta opiskella epävirallisessa ympäristössä.

²⁰ Ks. määritelmät valmisteluasiakirjasta ”Elinikäinen oppiminen” (SEK(2000) 1832, 30.10.2000) ja lisäksi Eurostatin tekemästä oppimistoiminnan luokittelusta.

Viesti nro 1

On olennaisen tärkeää lisätä osallistumista aikuiskoulutukseen ja tehdä siitä tasapuolisempaa. Kaikilla sidosryhmillä on oma tehtävänsä, mutta viranomaisten on otettava johto käsiinsä esteiden poistamisessa ja kysynnän lisäämisessä ja pyrittävä keskittymään erityisesti niihin, joiden koulutustausta on vähäinen. On muun muassa kehitettävä korkealuokkaiset ohjaus- ja tiedotusjärjestelmät, joissa keskitytään enemmän opiskelijan tarpeisiin, annettava kohdennettuja rahallisia kannustimia yksityishenkilöille ja tuettava paikallisten yhteistyökumppanuuksien kehittämistä.

2. Aikuiskoulutuksen laadun varmistaminen

Jos aikuiskoulutustarjonta on heikkolaatuista, oppimistuloksilta ei voida odottaa paljon. Laatuun liittyy useita eri näkökohtia: tiedotus ja ohjaus, tarveanalyysi, todellisia tarpeita vastaava opetuksen sisältö, toteutus, opiskelun tukipalvelut, arviointiin liittyvä toimintamalli, sekä osaamisen tunnustaminen, validoiminen ja sertifiointi. Kaikilla näillä osatekijöillä on merkitystä, mutta seuraavat näkökohdat ansaitsevat erityishuomiota²¹:

Opetusmenetelmät – Opetusmenetelmissä ja -materiaaleissa olisi otettava huomioon aikuisten erityistarpeet ja heidän lähestymistapansa oppimiseen. Aiotut oppimistulokset olisi esitettävä selkeästi. Aikuisten on lisäksi voitava hyödyntää opiskelun tukipalveluresursseja, kuten ohjausta, luku- ja kirjoitustaidon edistämiseen tähtääviä palveluja sekä tarvittavien opiskelutaitojen kehittämistä.

Henkilöstön laatu – Aikuiskoulutusosalalla työskentelevien ammatillisella kehitymisellä on olennainen merkitys aikuiskoulutuksen laadun kannalta. Aikuiskouluttajien peruskoulutuksen sisällön ja menetelmien määrittelyyn on kiinnitetty vain vähän huomiota. Aikuiskouluttajaksi päädytään useista eri koulutustaustoista ja ammateista, eikä tätä ammattia aina tunnusteta virallisissa urajärjestelmissä. Muihin koulutuksen alajärjestelmiin verrattuna aikuiskoulutusosalalle on ominaista osa-aikaisen henkilöstön (ja vapaaehtoispuolelta toimivien) suuri prosenttiosuus – näillä henkilöillä saattaa olla suppeammat uranäkymät ja he saavat usein tuntipalkkaa. Työmarkkinajärjestöjen olisi osallistuttava aikuiskouluttajien pätevyyskysien tunnustamiseen.

Koulutuksen tarjoajien laatu – Koulutuksen tarjoajien yleiseen laatuun on kiinnitettävä huomiota ottamalla käyttöön niitä koskevat akkreditointimekanismit, laadunvarmistuspuitteet sekä opetus- ja oppimistulosten sisäinen ja ulkoinen seuranta- ja arviointijärjestelmä. Hallituksilla on tältä osin keskeinen tehtävä, sillä niiden on luotava sääntelypuitteet, asetettava laatustandardit erityisesti ammatillisen ja korkea-asteen koulutuksen alalta saatujen esimerkkien ja periaatteiden pohjalta sekä vahvistettava näiden standardien noudattaminen.

Toteutuksen laatu – Aikuiskoulutuksen toteutuksen parantaminen on olennaisen tärkeää, jotta osallistumisastetta saataisiin nostettua. Koulutustoiminnan tehokkaan toteutuksen edistämistoimiin kuuluvat opiskelupaikkojen ja lastenhoitomahdollisuuksien saatavuus paikallistasolla, avoimeen ja etäopiskeluun liittyvien palvelujen tarjoaminen syrjäisillä alueilla asuville, tiedotus ja ohjaus, räätälöidyt ohjelmat ja joustavat opetusjärjestelyt.

²¹ ”Adult education trends and issues in Europe”, Euroopan aikuiskoulutusyhdistyksen (European Association for the Education of Adults, EAEA) vuonna 2006 tekemä tutkimus. Ei ole julkaistu.

Viesti nro 2

Edistääkseen aikuiskoulutuksen laadun kohentamista jäsenvaltioiden olisi investoitava aikuisopiskelijoille muokattujen opetusmenetelmien ja -materiaalien parantamiseen ja otettava käyttöön perus- ja jatkokoulutukseen liittyvät, ammatilliseen kehitykseen tähtäävät toimenpiteet aikuiskoulutuslalla toimivien pätevöittämisiksi ja heidän ammattitaitonsa parantamiseksi. Jäsenvaltioiden olisi otettava käyttöön laadunvarmistusmekanismeja ja parannettava koulutustoiminnan toteutusta.

3. Oppimistulosten tunnustaminen ja validointi

Elinikäisen oppimisen ajatusmalliin kuuluu, että kaikenlaisella oppimisella – niin virallisella, epävirallisella kuin arkioppimisella – on arvoa. Epävirallisen ja arkioppimisen tunnustaminen ja validointi muodostavat elinikäistä oppimista koskevan strategian perustan. Oppimistulokset olisi tunnustettava ja niitä olisi arvostettava riippumatta siitä, missä ja miten ne on saavutettu. Tällaisen epävirallisen ja arkioppimisen tunnustamisen ansiosta opiskelijat voivat määrittää oman aloituspisteensä, päästä mukaan itselleen sopivantasoiseen opetusohjelmaan, hankkia opintosuorituksia tiettyä tutkintoa varten ja/tai suorittaa kokonaisen tutkinnon oman osaamisensa pohjalta. Järjestely auttaa motivoimaan haluttomia osallistujia ja ottamaan aiemmin opitun paremmin huomioon ja säästää lisäksi aikaa ja rahaa vähentämällä tarvetta oppia uudelleen sellaista, joka on jo kertaalleen opittu, tai poistamalla tämän tarpeen kokonaan. Lisäksi yhteiskunta voi järjestelyn ansiosta hyötyä taidoista, jotka on hankittu ilman, että siitä olisi koitunut yhteiskunnalle kustannuksia.

Tunnustamisen ja validoinnin painottaminen ei sinällään ole mitään uutta, ja monet jäsenvaltiot ovat jo ottaneet käyttöön oppimistulosten tunnustamis- ja validointijärjestelmiä.²²

Koulutusasioiden neuvosto²³ hyväksyi vuonna 2004 yhteiset eurooppalaiset periaatteet epävirallisen ja arkioppimisen tunnustamiseksi ja tunnustamiseksi tavoitteenaan lisätä luottamusta näihin järjestelmiin.

Validointimenetelmien ja -järjestelmien jatkokehittely jäsenvaltioissa edellyttää kuitenkin seuraavien haasteiden huomioimista:

- validoinnin käyttöönoton on perustuttava asiaan liittyvien sidosryhmien ja erityisesti työmarkkinaosapuolien osallistumiseen, jotta kaikki ottaisivat vastuun toiminnasta ja sen uskottavuus lisääntyisi
- arviointimenetelmien ja niitä soveltavien laitosten laatua olisi parannettava
- kaikilla tasoilla annettavan koulutuksen tavoitteet olisi muotoiltava uudelleen oppimistulosten muodossa. Tämä on olennaisen tärkeää validoinnin kannalta: niin kauan kun tavoitteet perustuvat panostekijöihin, validointia on vaikea toteuttaa.

²² Lähde: European Inventory – Validation of non-formal and informal learning, <http://www.ecotec.com/europeaninventory/>

²³ http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/validation2004_fi.pdf. Tietyt ammatit, joiden osalta on sovittu koulutuksen vähimmäisvaatimuksista, on vapautettu vaatimuksista. Ks. ammattipätevyys tinnustamisesta 7. syyskuuta 2005 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/36/EY, EUVL L 255, 30.9.2005, s. 22.

Viesti nro 3

Jäsenvaltioiden olisi seuraavien viiden vuoden kuluessa otettava käyttöön epävirallisen ja arkioppimisen validointi- ja tunnustusjärjestelmät validointia ja tunnustamista koskevien yhteisten eurooppalaisten periaatteiden ja nykyisten kokemusten pohjalta. Validointi- ja tunnustusjärjestelmän kehittäminen voidaan yhdistää tutkintojen tunnustamista koskevien eurooppalaisten puitteiden yhteydessä tapahtuvaan tutkintojen tunnustamista koskevien kansallisten puitteiden kehittämiseen.

4. Ikääntyvään väestöön ja siirtolaisiin sijoittaminen

Ikääntyvään väestöön ja siirtolaisiin on sijoitettava enemmän.

Aktiivisena ikääntyminen

Edellä kuvatun muuttuvan väestötilanteen vuoksi on paitsi nostettava keskimääräistä eläkeikää myös kehitettävä aktiivisena ikääntymiseen tähtäviä politiikkoja, joissa käsitellään eläkkeelle jäämistä edeltävää ja sitä seuraavaa elämäntilannetta. Aikuiskoulutusjärjestelmillä on edessään kaksitahoinen haaste:

- Jotta varmistetaan ihmisten pysyminen työelämässä pidempään, on parannettava iäkkäiden työntekijöiden ammattitaitoa ja lisättävä heidän mahdollisuuksiaan elinikäiseen oppimiseen. On laajalti tunnustettu, että iäkkäiden työntekijöiden työllistettävyyden säilyttämiseksi tarvitaan investointeja koko työuran ajan, ja näille investoinneille on lisäksi saatava viranomaisen, ammatillisten elinten ja alojen tuki. Uransa keskivaiheilla oleviin olisi kiinnitettävä erityistä huomiota.
- Eläkeläisille on tarjottava enemmän koulutusta (tähän kuuluu esimerkiksi iäkkäiden opiskelijoiden lisääntynyt osallistuminen korkea-asteen koulutukseen), sillä ihmisillä on eläkeikään tullessaan entistä parempi fyysinen kunto ja mielenterveys, ja elinajanodote eläkeiän saavuttamisen jälkeen pitenee. Opiskelun olisi oltava olennainen osa tätä heidän elämänsä uutta vaihetta. Korkeakouluja käsitelleessä tuoreessa tiedonannossaan komissio kehotti korkeakouluja tarjoamaan ”avoimemmin kursseja opiskelijoille heidän myöhemmissä elämänvaiheissaan”. Tällaisten järjestelyiden ansiosta voidaan auttaa pitämään eläkeläiset kosketuksissa sosiaaliseen ympäristöönsä. Useiden maiden koulutusjärjestelmissä ei vielä ole alettu käsitellä tämän kansalaisryhmän kehittymässä olevia tarpeita, vaikka heissä on valtavaa potentiaalia, mitä tulee muiden opiskelun edistämiseen. Lisäksi olisi muistettava, että Euroopan kasvavalla eläkeläisväestöllä on potentiaalia ryhtyä aikuiskouluttajiksi itsekkin.

Siirtolaisuus

Kuten edellä todettiin, aikuiskoulutuksen haasteena on tukea siirtolaisten integroitumista yhteiskuntaan ja talouselämään ja hyödyntää mahdollisimman suuresta määrin ennen siirtolaiseksi lähtemistä hankittua osaamista ja koulutusta. Tähän olisi kuuluttava seuraavat osatekijät:

- EU:n tuki asiaan liittyvien ohjelmien kautta toimintastrategioille ja toimille, joilla parannetaan koulutuspolitiikan laatua siirtolaisten kotimaassa ja erityisesti yhteisön naapurimaissa

- sellaisten mekanismien nopeampi toteuttaminen, joilla arvioidaan saapuvien siirtolaisten valmiuksia ja tunnustetaan virallinen, epävirallinen ja arkioppiminen
- aikuisopiskelumahdollisuuksien laajentaminen kielellisen, yhteiskunnallisen ja kulttuurisen sopeuttamisen yhteydessä
- asianmukaisten ja tehokkaiden opetusmenetelmien kehittäminen ja monikulttuurisen oppimisprosessin edistäminen.

Viesti nro 4

Jäsenvaltioiden olisi varmistettava riittävät investoinnit iäkkäiden ja siirtolaisten kouluttamiseen – ensisijaisesti olisi kuitenkin varmistettava toiminnan tehokkuus suunnittelemalla koulutus sellaiseksi, että se vastaa oppijoiden tarpeisiin. Samalla olisi pyrittävä tiedostamaan paremmin siirtolaisten ja iäkkäiden merkittävä rooli yhteiskunnassa ja talouselämässä.

5. Indikaattorit ja vertailuarvot

Runsa lukuisen aikuiskoulutustarjonnan seuraamiseksi ja näyttöön perustuvien toimintastrategioiden kehittämiseksi tarvitaan luotettavia tietoja. Oppivelvollisuuskoulutukseen verrattuna aikuiskoulutuksesta on saatavilla vain vähän tietoa, mikä johtuu muun muassa siitä, että koulutuksen tarjoajat toimivat hajanaisesti, niitä on hyvin erityyppisiä ja ne toimivat usein julkisen sektorin ulkopuolella. Jo tehtyjen ja tulossa olevien kansainvälisten tutkimusten ansiosta tietojen saatavuus ja laatu paranee koko ajan, ja näin tulee tapahtumaan lähivuosinakin. Kahden Eurostatin toteuttaman kyselytutkimuksen – aikuiskoulutustutkimuksen ja yrityksissä toteutetun kolmannen ammatillista täydennyskoulutusta koskevan kyselytutkimuksen – tuloksista saadaan vuoden 2007 loppuun mennessä tuoretta tietoa lähinnä aikuisten osallistumisesta elinikäiseen oppimiseen ja yritysten investoinneista ja osallistumisesta ammatilliseen täydennyskoulutukseen. OECD valmistele parhaillaan kyselytutkimusta aikuisten ammattitaidosta (PIAAC).

Lisätutkimus ja -analyysit ovat kuitenkin tarpeen, ja niillä on merkittävä rooli käytettävissä olevien tilastojen hyödyntämisessä ja keskeisten näkökohtien tarkastelussa – esimerkiksi mainittakoon virallisesta, epävirallisesta ja arkioppimisesta saatava hyöty sekä arkioppimisen yleinen rooli aikuisten elämässä. Suuntauksiin ja ennusteisiin on kiinnitettävä enemmän huomiota, jotta voidaan tukea päätöksentekoa ja ohjelmien suunnittelua. Komissio on osaltaan edistänyt tätä toimintaa, sillä se on vastikään perustanut Isprassa toimivaan Yhteiseen tutkimuskeskukseen elinikäistä oppimista käsittelevän tutkimusyksikön.

Viesti nro 5

Aikuiskoulutusta koskevien tietojen laatua ja vertailukelpoisuutta on edelleen parannettava. Erityisesti on saatava parempi käsitys aikuiskoulutuksen hyödyistä ja syistä, jotka estävät ihmisiä hyödyntämästä aikuiskoulutustarjontaa, sekä parempaa tietoa koulutuksen tarjoajista, kouluttajista ja koulutuksen toteuttamisesta.

Euroopan komission, Eurostat mukaan luettuna, olisi tällä alalla keskityttävä parhaalla mahdollisella tavalla hyödyntämään toteutettuja kyselytutkimuksia ja saatavilla olevaa tietoa, yhdenmukaistamaan käsitteitä ja määritelmiä sekä lisäämään tietojen kattavuutta ja keruutiheyttä sekä parantamaan niiden ajankohtaisuutta. Lisäksi tarvitaan luotettavia sukupuolen mukaan eroteltuja tietoja

4. Euroopan unionin toiminta

Aikuiskoulutuksella voidaan merkittävästi auttaa vastaamaan Eurooppaa kohtaaviin haasteisiin, mutta se ei ole vielä saavuttanut täyttä potentiaaliaan. Tässä tiedonannossa esitetään, että keskittymällä laatuun, tehokkuuteen ja tasapuolisuuteen voidaan hyödyttää sekä yhteiskuntaa että talouselämää.

Jäsenvaltiot ovat vastuussa tämän alan toiminnasta. Komission tehtävänä on tukea niitä niiden pyrkiessä uudenaikaistamaan järjestelmiään. Komissio ehdottaa tämän vuoksi, että jäsenvaltioiden ja asiaan liittyvien sidosryhmien kanssa olisi keskusteltava

- siitä, miten Euroopan tasolla käytettävissä olevia rahoitusmekanismeja (kuten rakennerahastoja ja elinikäisen oppimisen ohjelmaa) voidaan parhaiten hyödyntää
- siitä, miten aikuiskoulutuksen tarpeet otetaan asianmukaisesti huomioon Lissabonin strategiaan kuuluvissa kansallisissa uudistusohjelmissa
- siitä, miten sidosryhmät parhaiten saadaan toimintaan mukaan sen varmistamiseksi, että jäsenvaltiot ryhtyvät erilaisista olosuhteistaan riippumatta toimimaan tässä tiedonannossa esitettyjen viestien pohjalta
- siitä, miten edistetään parhaiden toimintatapojen vaihtoa vertaisoppimistoimin Koulutus 2010 -työohjelman puitteissa ja nykyisistä EU:n ohjelmista saatujen tulosten perusteella
- siitä, millä toimintamalleilla voidaan parhaiten parantaa tilastointia.

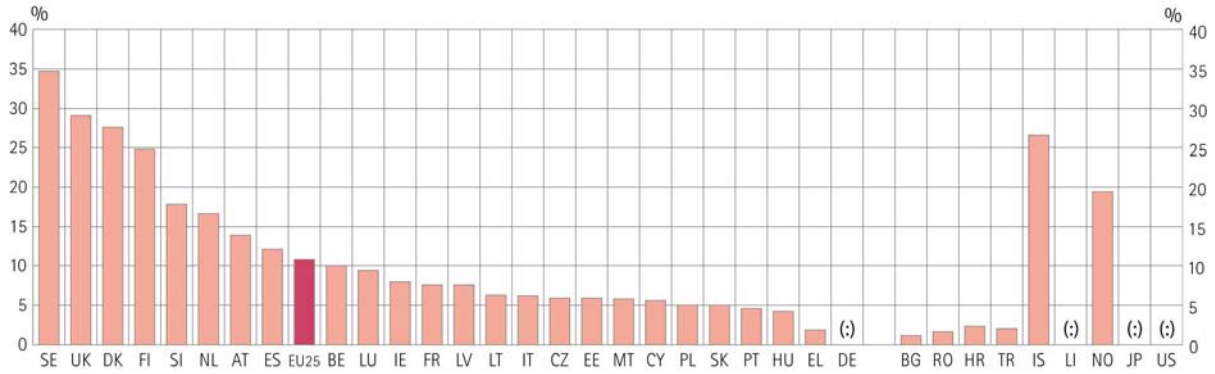
Komissio ehdottaa tämän pohdiskelun perusteella, että vuonna 2007 kehitetään toimintasuunnitelma, jonka avulla voidaan varmistaa tässä tiedonannossa esitettyjen viestien kunnollinen seuranta.

ANNEX

Participation in adult learning

Participation of adults in lifelong learning (2005)

(Percentage of population aged 25-64 participating in education and training in four weeks prior to the survey, ISCED 0-6)

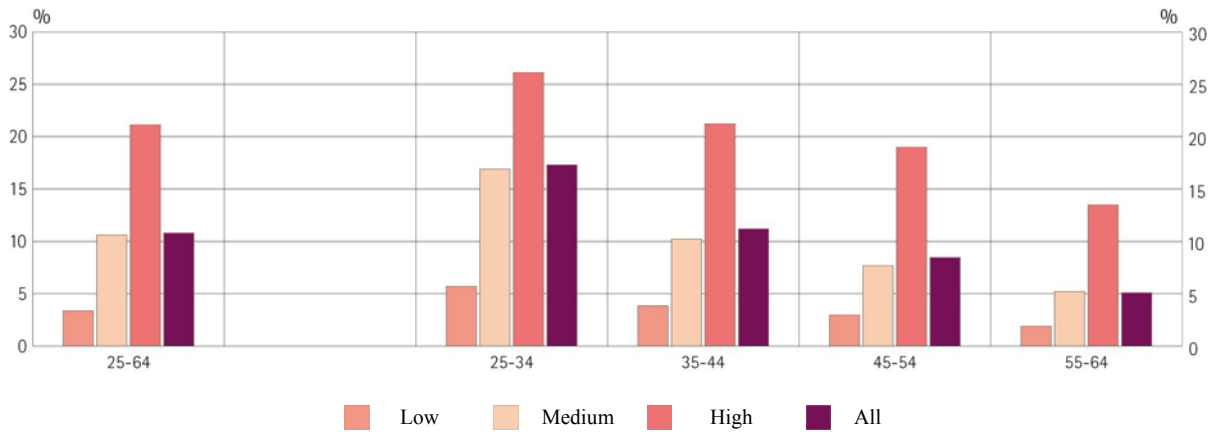
Source: Eurostat (Labour Force Survey)

Additional notes:

- DE: data for 2004.

- LU, MT and the UK: provisional data.

Participation in lifelong learning by age and educational attainment (2005)

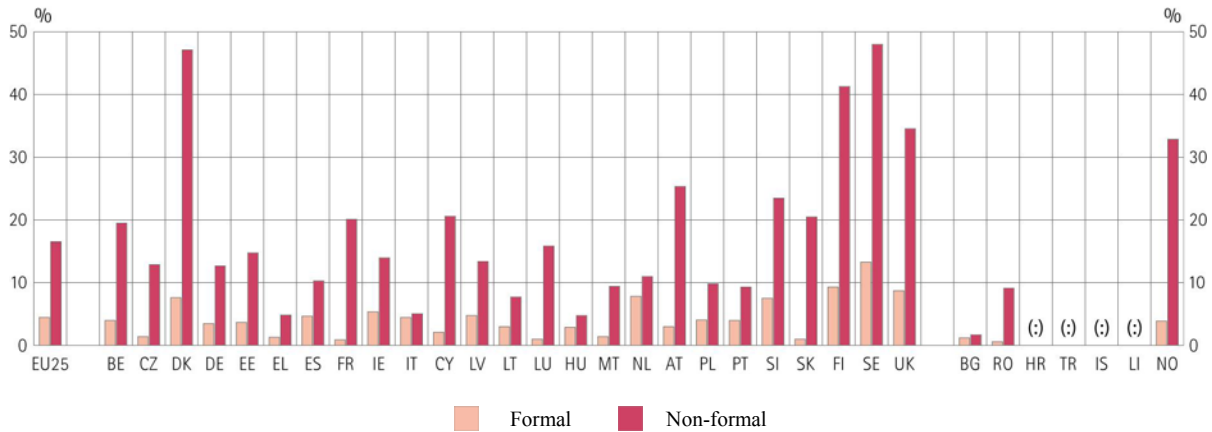
Source: Eurostat (Labour Force Survey)

Additional notes:

- DE : data for 2004.

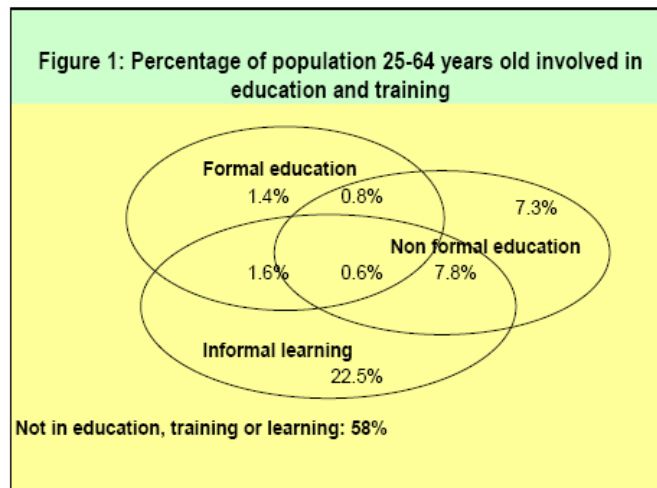
- LU, MT and the UK : provisional data.

Rate of participation (%) of 25-64 year olds in formal and non-formal education and training (2003)

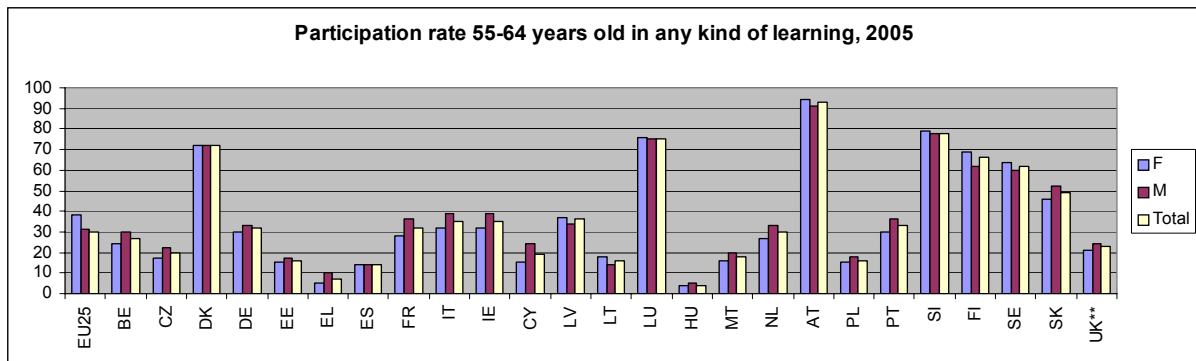
Source: Eurostat LFS, ad-hoc module on Lifelong Learning 2003. Target population: 25-64 years, reference period: 12 months..

Percentage of population 25-64 year olds involved in education and training (2003)

Source: Eurostat LFS, Ad hoc module on lifelong learning 2003
Target population: 25-64 years old

Participation rate 55-64 years old in any kind of learning (2005)

(*) Informal training is not included in UK Source: Eurostat LFS, Ad Hoc module on Lifelong Learning 2003 Target population: 25-64 years old